

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-09-92-T
Datum: 12. februar 2013.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM I

U sastavu: sudija Alphons Orie, predsjedavajući
sudija Bakone Justice Moloto
sudija Christoph Flügge

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 12. februara 2013.

TUŽILAC

protiv

RATKA MLADIĆA

JAVNO

**DRUGA ODLUKA PO PODNESCIMA TUŽILAŠTVA U VEZI S IZJAVOM
VJEŠTAKA SVJEDOKA TUŽILAŠTVA TEUFIKE IBRAHIMEFENDIĆ NA
OSNOVU PRAVILA 94bis**

Tužilaštvo

g. Dermot Groome
g. Peter McCloskey

Branioci Ratka Mladića

g. Branko Lukić
g. Miodrag Stojanović

I. PROCEDURALNI KONTEKST I PODNESCI STRANA U POSTUPKU

1. Vijeće je 14. septembra 2012. donijelo odluku (dalje u tekstu: Prva odluka), kojom je većina članova Vijeća, uz suprotno mišljenje sudije Molota, uputila odbranu da na osnovu pravila 94bis(B) Pravilnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik) u roku od 30 dana dostavi obavijest u kojoj će reći da li osporava kvalifikovanost dr. Ibrahimefendić kao vještaka.¹ Vijeće je, do podnošenja te obavijesti, odgodilo donošenje odluke o tome hoće li se od tužilaštva tražiti da predloži kao dokaz izjavu i/ili izvještaj dr. Ibrahimefendić, treba li je smatrati svjedokom o činjenicama ili vještakom i, ako je treba smatrati vještakom, da li je njeno predloženo svjedočenje iz domena njenog stručnog znanja.²

2. Odbrana je 15. oktobra 2012. podnijela obavijest na osnovu pravila 94bis Pravilnika (dalje u tekstu: Obavijest odbrane na osnovu pravila 94bis), u kojoj kaže da ne prihvata "izvještaj vještaka dr. Ibrahimefendić koji je ponuđen na usvajanje i protivi se njegovom uvrštavanju u dokaze".³ Odbrana traži da joj se omogući da tu svjedokinju unakrsno ispita u slučaju da bude pozvana pred sud kao svjedok.⁴ Odbrana tvrdi da tužilaštvo nije u dovoljnoj mjeri pokazalo stručnost dr. Ibrahimefendić, na primjer navodeći njene objavljene naučne radove, zbog čega se ona ne može smatrati vještakom na osnovu pravila 94bis.⁵ Prema riječima odbrane, tužilaštvo želi da dr. Ibrahimefendić svjedoči o "srebreničkom sindromu", pri čemu taj pojam ne definiše na odgovarajući način u odnosu na domen njenog relevantnog stručnog znanja.⁶ Odbrana dalje tvrdi da tužilaštvo nije objasnilo metode kojima je dr. Ibrahimefendić došla do zaključaka koje je iznijela u svojoj izjavi i prijašnjem svjedočenju pred ovim Međunarodnim sudom.⁷ Odbrana tvrdi da ta svjedokinja zapravo iznosi dokaze iz druge ruke dobivene od

¹ Odluka po podnescima tužilaštva u vezi sa izjavom vještaka svjedoka tužilaštva Teufike Ibrahimefendić na osnovu pravila 94bis, 14. septembar 2012., str. 4.

² Prva odluka, par. 6-7, str. 4.

³ Obavijest na osnovu pravila 94bis, prigovor i zahtjev odbrane na osnovu pravila 94bis da se ne dopusti svjedočenje u vezi sa predloženom svjedokinjom tužilaštva Teufikom Ibrahimefendić, 15. oktobar 2012., par. 3, str. 8.

⁴ *Ibid.*

⁵ Obavijest odbrane na osnovu pravila 94bis, par. 7-9.

⁶ *Ibid.*

⁷ Obavijest odbrane na osnovu pravila 94bis, par. 10-12.

nepoznate treće strane, što je u suprotnosti s odredbama pravila 92*bis* i 92*ter* Pravilnika i pravom optuženog na suočavanje sa svjedocima koji ga terete.⁸ Odbrana stoga traži da se dr. Ibrahimefendić diskvalifikuje kao vještak i da se ne dopusti da ona svjedoči u svojstvu vještaka ili svjedoka o činjenicama.⁹ Alternativno, odbrana odbacuje izvještaj dr. Ibrahimefendić u cijelosti i traži da se on ne uvrsti u dokaze.¹⁰

3. Tužilaštvo u Odgovoru tvrdi da zahtjev odbrane da se ne dopusti svjedočenje dr. Ibrahimefendić izlazi iz okvira zadanih Prvom odlukom, u kojoj je odbrana upućena da na osnovu pravila 94*bis*(B)(iii) Pravilnika dostavi obavijest isključivo o prigovorima vezanim za kvalifikovanost dr. Ibrahimefendić kao vještaka.¹¹ Međutim, ako Vijeće bude voljno razmotriti zahtjev odbrane da ne dopusti svjedočenje dr. Ibrahimefendić, tužilaštvo tvrdi da u pravilu 89 Pravilnika nema osnova za izuzimanje njenog predloženog iskaza.¹² Tužilaštvo tvrdi da su u sudskoj praksi iskazi izuzimani na osnovu pravila 89 samo u slučajevima kada je iskaz nekog svjedoka, zbog manjka nepristrasnosti ili nezavisnosti, ili dojma pristrasnosti, bio u tolikoj mjeri lišen pokazatelja pouzdanosti da je to poništilo eventualnu dokaznu vrijednost, a to ovdje nije slučaj.¹³ Tužilaštvo dodaje da njeno svjedočenje u predmetu *Krstić* i izjava koju je dala MKSJ-u jasno pokazuju da njeno svjedočenje zadovoljava minimalne pravne uslove za svjedočenje vještaka, konkretno, da ima specijalizovano znanje, vještine ili obuku koji Vijeću mogu pomoći da shvati neko pitanje o kojem postoji spor ili presudi o njemu.¹⁴ Tužilaštvo podsjeća da pravilo 94*bis* Pravilnika ne postavlja dodatne uslove za prihvatanje iskaza vještaka nego što su oni sadržani u pravilu 89(C).¹⁵ Tužilaštvo tvrdi da to što nije objelodanilo biografiju dr. Ibrahimefendić ili spisak njenih objavljenih radova nije presudno za prihvatljivost njenog iskaza jer se njeno relevantno iskustvo može naći u njenom iskazu u predmetu *Krstić*.¹⁶

⁸ Obavijest odbrane na osnovu pravila 94*bis*, par. 14-18.

⁹ Obavijest odbrane na osnovu pravila 94*bis*, str. 8.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Zahtjev tužilaštva za odobrenje da podnese repliku na Obavijest na osnovu pravila 94*bis*, prigovor i zahtjev odbrane da se ne dopusti svjedočenje u vezi sa predloženom svjedokinjom tužilaštva Teufikom Ibrahimefendić (dalje u tekstu: Odgovor tužilaštva), 22. oktobar 2012., par. 3. Vijeće je 9. novembra 2012. u neformalnoj komunikaciji obavijestilo strane u postupku da taj zahtjev smatra odgovorom na Zahtjev odbrane da se ne dopusti svjedočenje svjedokinje Ibrahimefendić, za koji nije bilo potrebno tražiti odobrenje, kao što je predviđeno pravilom 126*bis* Pravilnika.

¹² Odgovor tužilaštva, par. 5.

¹³ Odgovor tužilaštva, par. 6.

¹⁴ Odgovor tužilaštva, par. 7.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Odgovor tužilaštva, par. 8-9.

Naposljetku, tužilaštvo tvrdi da sudska praksa Međunarodnog suda dopušta vještaku da iznese zaključke koji se temelje na posrednim i neposrednim zapažanjima, što se može ispitati tokom unakrsnog ispitivanja.¹⁷ Nadalje, tužilaštvo ističe da eventualno oslanjanje na dokaze iz druge ruke utiče na težinu predloženog iskaza dr. Ibrahimefendić, a ne na njegovu prihvatljivost.¹⁸ Tužilaštvo tvrdi da pravo optuženog da se suoči sa svjedocima koji ga terete i unakrsno ih ispita neće biti prekršeno ako se dr. Ibrahimefendić dopusti da svjedoči.¹⁹

II. MJERODAVNO PRAVO

4. Vijeće podsjeća i upućuje na mjerodavno pravo koje je iznijelo u odlukama od 14. septembra 2012. i 19. oktobra 2012.²⁰

III. DISKUSIJA

5. Odbrana tvrdi da ne može osporavati kvalifikacije dr. Ibrahimefendić jer njena biografija nije predočena i tužilaštvo nije navelo nijedan njen objavljeni naučni rad iz kojeg bi se vidjelo njeno stručno znanje i nisu objašnjene metode kojima je došla do zaključaka u vezi s preživjelima iz Srebrenice. Premda navođenje objavljenih znanstvenih radova i biografija mogu pomoći da se pokaže stručno znanje nekog svjedoka, oni nisu neophodni.

6. Prijašnja izjava i svjedočenje dr. Ibrahimefendić pokazuju da je od februara 2011. bila psihologinja u bosanskoj nevladinoj organizaciji Vive žene, koja pruža stacionarnu i terensku terapiju žrtvama rata u Bosni, uglavnom ženama i djeci, s posebnim težištem na

¹⁷ Odgovor tužilaštva, par. 10-11.

¹⁸ Odgovor tužilaštva, par. 11.

¹⁹ Odgovor tužilaštva, par. 10-11.

²⁰ Prva odluka, par. 4-5; Odluka po zahtjevu odbrane za izuzeće Richarda Butlera kao vještaka i zabranu tužilaštvu da predočava njegove izvještaje, 19. oktobar 2012., par. 4-9.

žrtvama pada Srebrenice.²¹ Diplomirala je psihologiju (1980.) na Univerzitetu Sarajevu i 1993. završila kurs o ratnoj traumi.²² Prije početka neprijateljstava na tom području, radila je u klinici za psihološku i socijalnu pomoć u Tuzli.²³ Godine 1994. radila je kao dobrovoljac u bolnici koja je pružala psihološko savjetovanje žrtvama ratne traume, a 1995. počela je honorarno raditi u organizaciji Vive žene, nastavljajući s kliničkom praksom.²⁴ Od 1996. radi puno radno vrijeme u organizaciji Vive žene.²⁵ Od 1995. do 1996. bila je uključena u program o ratnoj traumi pod pokroviteljstvom Svjetske zdravstvene organizacije i Univerziteta Kolumbija.²⁶ Od 1996. do 1997. učestvovala je u programu koji je uključivao 300 sati nastave o psihosocijalnom savjetovanju žena i djece s traumom, koji je održan u Tučepima, Hrvatska, pod pokroviteljstvom Univerziteta u Kölnu.²⁷ Od 2000. do 2011. bila je koordinator programa Vive žene i postala je specijalist za traumu.²⁸ Ispričala je da od jula 1995. za preživjele iz Srebrenice postoji program kriznih intervencija.²⁹ Od jula 1995. do juna 2000. pružala je pomoć svim ženama uključenim u rezidencijalni program organizacije Vive žene, kojih je bilo ukupno 60.³⁰ Od septembra 1995. do oktobra 1996. pružila je pomoć približno 140 žena i 300 djece iz Srebrenice izvan okvira rezidencijalnog programa Vive žene, u okviru programa u izbjegličkim centrima.³¹

7. Vijeće smatra da ovo nije prava prilika za argument odbrane u vezi s mogućim uvođenjem dokaza iz druge ruke posredstvom svjedočenja dr. Ibrahimefendić jer to ne utječe na kvalifikacije koje ona ima kao potencijalni vještak. Vještaci obično nisu lično upoznati s konkretnim slučajem i njihova mišljenja ne zasnivaju se nužno na saznanjima iz prve ruke ili iskustvu jer su obično pozvani da iznesu stručno mišljenje o određenim činjenicama.³² Vijeće nadalje konstatuje da metode kojima je došla do zaključaka u vezi s

²¹ Podnesci tužilaštva u vezi s izjavom vještaka svjedoka tužilaštva Teufike Ibrahimefendić na osnovu pravila 94bis, 17. februar 2012. (dalje u tekstu: Podnesci tužilaštva), Dodatak A, str. 2, Dodatak C, str. 10073.

²² Podnesci tužilaštva, Dodatak A, str. 2.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

²⁵ *Ibid.*

²⁶ Podnesci tužilaštva, Dodatak B, str. 5806.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Podnesci tužilaštva, Dodatak C, str. 10074.

²⁹ Podnesci tužilaštva, Dodatak A, str. 3.

³⁰ Podnesci tužilaštva, Dodatak A, str. 2-3.

³¹ Podnesci tužilaštva, Dodatak A, str. 2, Dodatak B, str. 5811-5812.

³² *Laurent Semanza protiv tužioca*, predmet br. ICTR-97-20-A, Presuda, 20. maj 2005., par. 303.

traumom koju su pretrpjeli oni koji su preživjeli ubijanje u Srebrenici ne umanjuju njenu kvalifikovanost kao potencijalnog vještaka, ali i da se odbrana tim metodama može baviti tokom unakrsnog ispitivanja.

8. Vijeće smatra da gore navedene informacije koje je dr. Ibrahimefendić dala u svojoj izjavi i svjedočenju pokazuju da ima odgovarajuće obrazovanje i iskustvo kao psiholog koji se specijalizovao za ratnu traumu, kao i da ima veliko iskustvo u savjetovanju žena i djece koji su pretrpjeli traumu zbog događaja u Srebrenici. Vijeće nadalje konstatuje da njeno očekivano svjedočenje, kako je izloženo u sažetku na osnovu pravila 65ter, o uobičajenom psihičkom učinku navodnih srebreničkih masakara ulazi u domen njenog stručnog znanja.

9. Vijeće stoga odbija zahtjev odbrane da se ta svjedokinja diskvalifikuje i da se tužilaštvu ne dopusti izvođenje njenog svjedočenja.

10. Vijeće je u Prvoj odluci reklo da će odgoditi donošenje konačne odluke o tome hoće li tužilaštvu dopustiti da pozove dr. Ibrahimefendić a da pritom ne podnese izvještaj ili izjavu sve dok ne bude obaviješteno o modalitetima koje tužilaštvo namjerava primijeniti pri izvođenju njenog iskaza. Međutim, nakon što je razmotrilo argumente u vezi s tim pitanjem, Vijeće smatra da o njemu ne treba podnositi dalje podneske. U Prvoj odluci takođe se kaže da većina članova Vijeća, uz suprotno mišljenje sudije Molota, smatra da pravilo 94bis Pravilnika ne isključuje mogućnost da vještak svjedoči *viva voce*, odnosno bez popratnog podnošenja njegove izjave i/ili izvještaja. Premda pravilo 94bis omogućuje prihvatanje izjave i/ili izvještaja umjesto usmenog svjedočenja kako bi se izbjeglo nepotrebno produženje postupka,³³ od strane koja poziva vještaka traži se samo da objelodani, a ne i da predloži kao dokaz, takvu izjavu i/ili izvještaj. Ona može pozvati svjedoka da svjedoči *viva voce*, ako se Vijeće uvjerilo u kvalifikacije tog svjedoka vezane za predmet objelodanjene izjave/izvještaja. Shodno tome, većina članova Vijeća odlučuje da tužilaštvo može pozvati dr. Ibrahimefendić da svjedoči *viva voce* kao vještak a da pritom ne predloži kao dokaz nikakav izvještaj ili izjavu. Prema tome, odbrana će imati priliku da je unakrsno ispita. Vijeće očekuje da će ona kao i svi drugi svjedoci, bili oni

³³ *Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza*, predmet br. IT-95-14/2-AR73.6, Odluka po žalbi na uvrštenje u spis sedam iskaza pod zakletvom i jednog formalnog iskaza, 18. septembar 2000., fusnota 56.

vještaci ili ne, svjedočiti isključivo o pitanjima iz sažetka njenog iskaza, koji je tužilaštvo dostavilo na osnovu pravila 65ter(iii)(b) Pravilnika.³⁴

IV. DISPOZITIV

11. Iz gore navedenih razloga i na osnovu pravila 94bis, Vijeće

ODBIJA zahtjev odbrane da se ne dopusti svjedočenje dr. Ibrahimefendić;

PROGLAŠAVA BESPREDMETNIM zahtjev odbrane da unakrsno ispita dr. Ibrahimefendić; i

PROGLAŠAVA BESPREDMETNIM zahtjev tužilaštva za odobrenje da podnese repliku na Obavijest odbrane na osnovu pravila 94bis;

i

većina članova Vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Molota,

ODLUČUJE da tužilaštvo može pozvati dr. Ibrahimefendić da svjedoči *viva voce* kao vještak a da prethodno nije predložilo kao dokaz njenu izjavu ili izvještaj.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija Alphons Orié,
predsjedavajući

Dana 12. februara 2013. godine
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

³⁴ Spisak svjedoka tužilaštva, 10. februar 2012., str. 295-296.

SUPROTNO MIŠLJENJE SUDIJE BAKONEA JUSTICEA MOLOTA

Ostajem pri stavu koji sam iznio u suprotnom mišljenju uz Prvu odluku da pravilo 94bis(A) Pravilnika nalaže ne samo da se izjava i/ili izvještaj vještaka objelodane drugoj strani u postupku, nego i to da se oni predlože kao dokaz. Shodno tome, ne slažem se s mišljenjem većine članova Vijeća da tužilaštvo može pozvati dr. Ibrahimefendić da svjedoči *viva voce* kao vještak i da pritom ne mora predložiti kao dokaz njenu izjavu ili izvještaj. Međutim, s obzirom na odluku većine članova Vijeća, slažem se da je zahtjev odbrane da unakrsno ispita dr. Ibrahimefendić postao bespredmetan.

/potpis na originalu/

sudija Bakone Justice Moloto